

Spoločné výskumné centrum Európskej komisie odhaduje tohtoročné škody na plodinách v EÚ spôsobené suchom

Spoločné výskumné centrum (SVC) Európskej komisie využilo svoj progresívny systém prognóz na odhad účinkov pretrvávajúceho sucha na tohtoročnú produkciu plodín v Európskej únii. Očakávaný pokles hektárových úrod hlavných plodín v EÚ sa pohybuje približne od 2% (zemiaky) do 25% (slnečnica). Straty produkcie pšenice dosiahnu v porovnaní s rokom 2002 približne 10 mil. ton. Kvantitatívne odhady pravidelne vytvárané SVC v rámci podpory spoločnej poľnohospodárskej politiky sa týkajú hlavných plodín, akými sú pšenica, kukurica na zrno, repka, slnečnica, cukrová repa a zemiaky.

Komisár Philippe Busquin, zodpovedný za výskum, zdôraznil, že výnimočné poveternostné podmienky ovplyvnili celú Európu a systém odhadu úrod plodín umožňuje posúdenie vplyvu sucha a efektívnu podporu rozhodovacieho procesu európskej poľnohospodárskej politiky. Z analýzy indikátorov SVC vyplýva, že tohtoročný extrémny priebeh počasia zredukoval množstvo a kvalitu produkcie najmä v poľnohospodárskych oblastiach strednej a južnej Európy.

Oziminy boli vystavené drsnej zime a mrazom koncom jari. Vlna horúčav začala začiatkom júna, kedy boli oziminy v štádiu klasenia a dozrievania a spôsobila ich predčasný vývoj o 10 až 20 dní. Oziminy tak vstúpili do fázy nalievania zrna za podmienok nepriaznivých z hľadiska pôdnej vlhkosti. Extrémne vysoké teploty vzduchu a vysoká intenzita slnečného žiarenia, zaznamenané najmä v druhej polovici júla a začiatkom augusta, viedli k značnému zvýšeniu spotreby vody plodinami. Toto, spolu s letným suchom, viedlo k akútnemu vysychaniu zásob pôdnej vody dostupnej plodinám. Od apríla 2003 indikátor bilancie klimatickej vody, ktorý predstavuje rovnováhu medzi zrážkovou vodou a požiadavkami plodín na vodu, vykazuje značný deficit vo väčšine členských štátov (s výnimkou najsevernejších krajín: Dánsko, Fínsko, Írsko, Švédsko a Británia).

System odhadu poľnohospodárskej produkcie pre Európu

Odhad produkcie sa vypočítava raz za dva mesiace na základe agro-meteorologického modelu produkcie a satelitných indikátorov v kombinácii s analýzou trendov. Využívané modely a metodológia boli vypracované, vyskúšané a implementované v rámci systému MARS (Monitorovanie poľnohospodárstva pomocou jednotky diaľkového prieskumu) Ústavu pre ochranu a bezpečnosť občanov (IPSC) SVC Európskej komisie. Údaje o hektárových úrodách plodín na paneurópskej úrovni a úplný popis metodológie sú prístupné na adrese: <http://mars.jrc.it/stats/bulletin> a <http://www.marsop.info/>.

Odhad produkcie zverejnený 14. augusta 2003 je založený na údajoch z pozorovaní zaznamenaných 10. augusta (všetky odhady produkcie zodpovedajú potenciálnym zberovým plochám):

- **Pšenica celkom** (pšenica siata aj pšenica tvrdá): očakáva sa, že hektárové úrody budú v porovnaní s rokom 2002 nižšie o 6,6%. V rámci prognózy MARS pre EÚ-15 sa odhaduje pokles hektárových úrod pšenice celkom asi o 7% (oproti priemeru rokov 1998-2002). To, spolu s očakávaným poklesom výmery, povedie k poklesu produkcie pšenice o približne 9,5% (asi 10 mil. ton) oproti roku 2002. K poklesu produkcie najviac prispievajú Francúzsko (asi 9% pod priemerom), Nemecko (7% pod priemerom), Taliansko (12,3% pod priemerom) a Portugalsko (15% pod priemerom).

- **Kukurica na zrno:** v porovnaní s rokom 2002 sa očakáva pokles hektárových úrod o 10,1%. Očakáva sa, že vplyvom výnimočne nízkej pôdnej vlhkosti v lete klesne priemerná hektárová úroda na 8,2 t, kým európsky priemer v rokoch 1998 – 2002 bol 9,0 t. Extrémne suché a teplé počasie v lete dokonca ovplyvnilo aj zavlažované plodiny. Prípadné obmedzenie zavlažovania by mohlo vyvolať ďalší pokles produkcie v EÚ.
- **Repka:** očakáva sa, že hektárové úrody budú o 4,2% nižšie v porovnaní s rokom 2002. Hektárové úrody v Európe budú o 6,6% nižšie ako priemer rokov 1998 – 2002 (2,9 t namiesto 3,1 t). V Nemecku a Francúzsku sa dokonca očakávajú výsledky o 10, resp. 11% nižšie ako priemer. Koncom apríla, kedy bola repka v štádiu kvitnutia, poškodili porasty neskoré mrazy, neskôr sa negatívne prejavil nedostatok zrážok.
- **Slnečnica:** v porovnaní s rokom 2002 sa očakáva pokles hektárových úrod o 25%. Výnimočne suché leto poškodzuje najmä nezavlažované porasty, čo povedie k poklesu hektárových úrod o 22% v porovnaní s priemerom rokov 1998-2002. Najviac poškodené boli porasty v Španielsku a Taliansku.
- **Cukrová repa:** v porovnaní s rokom 2002 sa očakáva pokles hektárových úrod o 7,2%. Sucho spôsobilo pokles hektárových úrod asi o 7% v porovnaní s rokom 2002 (58,3 t namiesto 62,5 t). Cukornatosť by však mohla byť vyššia. Najmenej ovplyvnené sa zdajú byť produkčné oblasti v okolí kanála La Manche a Severného mora.
- **Zemiaky:** v porovnaní s rokom 2002 sa očakáva pokles hektárových úrod o 2%. Sucho negatívne ovplyvní, rovnako ako pri ostatných plodinách pestovaných v lete, najmä nezavlažované porasty na ľahkých pôdach. V EÚ sa v súčasnosti odhaduje hektárová úroda 35,7 t (v roku 2002 to bolo 36,5 t). Kvalita môže byť takisto negatívne ovplyvnená.
- **Pasienky:** takmer všetky pasienky v členských štátoch EÚ sú negatívne ovplyvnené veľkým nedostatkom vlhky. Najväčšia redukcia produkovanej biomasy bude v južnejších krajinách Európy a v južnej polovici Francúzska (asi 17% pasienkov EÚ).

Odhad hektárových úrod v EÚ-15, na základe systému MARS (údaje z 10. augusta 2003)

	hektárová úroda 2003**	% rozdiel v porovnaní s	
		rokom 2002	priemerom 1998 – 2002
pšenica	5,4	- 6,6	- 7,0
kukurica na zrno	8,2	- 10,1	- 8,6
repka	2,9	- 4,2	- 6,6
slnečnica	1,3	- 25,0	- 21,8
cukrová repa	58,3	- 7,2	- 1,0
zemiaky	35,7	- 2,0	0,9

Zdroj: ** MARS/SVC

Úroda: údaje vyjadrené v t/ha zaokrúhlené na 100 kg.

Ústav vedecko-technických informácií pre pôdohospodárstvo

Samova 9, 950 10, Nitra, www.uvtip.sk
informačné stredisko pre Európsku úniu
www.uvtip.sk/iseu, email iseu@uvtip.sk, Tel.: 037/6510 032

august 2003